

Izhaja 10. in
25. dan vsa-
cega meseca.

POPOTNIK

Velja za celo
leto 3 gold. za
pol leta 1 gold.
50 kr.

List za šolo in dom.

II. leto.

V Celji, 10. aprila 1881.

7. list.

Odgoja pri starodavnih Gerkih.

Zgodovinska doba.

Spisuje Fr. Brežnik.

I.

Joniško pleme.

(Dalje.)

B. Godba. Kar je bilo prostorojenim Gerkom za praktično življenje neogibno protrebno, tega so se naučili v ljudski šoli pri gramatistu, ki je je izuril v branji, pisanji, številjenji in plavanji. Solonova postava je vedo teh predmetov od vseh zahtevala. Fantje ubožnih staršev so se potem poprijeli poljedelstva ali trgovine ali kake umetnosti, da so si služili vsakdanji kruh; sinovi premožnih staršev pa so se učili tudi muzike, se urili v jahanji in gimnastiki, hodili na lov in poslednjič so se pečali z modroslovjem. Sinove dobro odgojiti tudi v viši, idealni oliki je zahtevala atenska častilakomnost in naroden ponos, tako da so tudi manj premožni očetje, ako jim jo le premoženje dopuščalo, dali svoje sinove v umetnostih in vedah izučiti, mnogokrat z velikimi žertvami in pomanjkanjem.

Odgoja v muziki pri Atenčanih ni imela praktične, ampak formalno stran. O namenu muzike in njeni vrednosti piše izvrstno Aristotel (drž. VIII, 3). Izmed vseh umetnosti naj bolj povdarja vrednost muzike, ker ona posebno na nravnost močno upljiva in prostorojenim naj bolj ugaja, ako se hočejo dostojno kratkočasiti in si življenje olepšati. Pa on ne zahteva strokovnjaško izurjenost v muziki in zategadel graja občudovanja vredno in preveliko spretnost v godbi. Po Aristotelovem mnenju naj bi se dečki le toliko izurili v muziki, da bi v njih lepe melodije in napevi vzbujali dopadanje. Dalje trdi, da je treba pri izbiranju melodij naj bolj gledati na one, ki so možato hrabrega značaja, kakor doriške.*)

Odgoja v muziki se je pričevala v trinajstem letu in je obsegala petje in igranje na lyro in kitaro. Kitarist (tako se je imenoval učitelj za godbo v

*) Kakor se občni jezik razkroji po posameznih ljudskih plemenih v posebna narečja, tako se je zibala tudi gerška muzika po značaji raznih plemen v raznih glasovnih skladih, med katerimi se v stareji dobi omenjajo posebno trije: doriški, frygiški in lydiški. Doriški glasovni sklad je bil naj niži, resnoben in veličasten. Zategatel pravi Aristotel (drž. VIII, 7), da biva v doriškem glasovnem skladu značaj mirnosti in možkega veličastva.

Atenah in je bil skoraj vsikdar tujec) je učil dečke peti na podlagi not (se-kiric), katerih so imeli Gerki 79, učil je pa tudi igrati na lyro (orodje s štirimi strunami) in kitaro (orodje s sedmimi strunami), ki ste bili za časa Alkibiada v Atenah naj bolj priljubljene. Platon (drž. III, 399) dovoljuje obe, lyro in umetno sestavljeno kitaro pri šolskem pouku, Aristotel pa samo prvo in s tem se zopet približuje navadi prejšnjih časov, ko je prevagovala v godbi priprostost in zmernost, a za časa Aristotela je bil muzikalični okus popačen in je imel slabe nasledke tudi za muzikalični pouk v šolah. Omeniti nam je še eno muzikalno orodje, namreč piščalo ali flavto; ta je bila posebno v Bojotiji udomačena. V Atenah so jo rano zavrgli ne samo zarad tega, ker obličje popači in grdi, ampak tudi vsled tega, ker ne dopušča ob enem tudi rabo glasa; k lyri in kitari je bilo mogoče peti, k piščali pa ne. Zategadel so jo Atenčani izbacnili iz šole. Na zmago lyre nad flavto v šolah se ozira brezdvomno bajka o Narsyji. Pravi vzrok pa za to, da so Atenčani piščalo zavrgli, je gotovo ta, ki ga omenja Aristotel (drž. VIII, 6), da namreč flavta strastne čute vzbuja in serce vznemirja.

C. Telovadba. Pa ne samo za duševno odgojo in blaženje serca se je v Atenah skrbelo, ampak z enako marljivostjo se je mladina odgojevala tudi v oziru telesa. Ravno v tem, da so hoteli Gerki s telesno odgojo upljivati na duševni razvoj mladine in načelo, da se zamore zdravo duševno življenje le v zdravem, krepkem telesu razviti,*) v djanji pokazati, se odlikujejo od vseh starodavnih narodov. Da bi se telo lepo držalo, posamezni telesni deli harmonično razvijali, da bi se v rastoči mladini vzbudil okus za lepo obliko, pogum in serčnost in se tako mladež pripravljala za javno življenje, te misli so bile merodajne pri telesni odgoji gerške mladine. Dečki so po tem takem že od mladih let se pripravljali na to, da bi kot možje bili bramba domovini in blagostanju in po slavi hrepeneči dosegli ono uravno in telesno sposobnost, katero so Gerki „Kalokagatia“ imenovali. Pa kakor se nam kaže velik razloček v duševni odgoji pri posameznih gerških plemenih, tako tudi v telesni. V državah doriškega plemena posebno v Sparti se je po telovadnicah vt-rjevala mladina v ta namen, da bi lahko prenašala ne samo duševne bolesti, ampak kar je bilo za Spartance bolj važno, vsakojaki telesni trud in iz nje prirasli možje, pripravljani vedno na boj; v joniških državah pa, posebno v Atenah je bil namen odgoje enakomeren razvoj duha in telesa in Atenčani so nameravali s telovadbo doseči telesno somérje (evrytmia in euarmostia) in vunanjo spodobnost v obnašanji. (Dalje.)

Publica.

Poljedelske čertice.

(Dalje.)

Pri izdelovanji stekla je kremen glavni del; kamenena posoda, sprednja stran pri urah, zobje i.t.d. so ž njim prevlečeni.

*) Gerki so menili, da zamore le tisti srečno živeti, v katerem so duševne in telesne moči harmonično odgojene, t. j. da se duh in truplo na podlagi odgoje tako skozi vse življenje vjemata, da med njima nikdar razpor ne nastane.

V lekarnah se dobi pod imenom „magnezium“ kovina, ktera je bela kot srebro, lahka, vlačna in v zraku in vodi nesprenemljiva. V luči zgori s prav bliščečim, belim plamenom, in se spreminja, jemajoča kislec iz zraka, v lahko, belo magnezijo. Več take bele magnezije da se napraviti iz tiste, ktero kupimo v lekarnah, ki je boljši kup kakor kovina magnezijum. Kakor apno, zgubi tudi ona ogljenčevo kislino, in zapusti zrahljan, v nar veči vročini neraztopljev prah, ktereга kot „žgano magnezijo“ za zdravilo jemljemo, kedar nas gorečica (zgaga) dere. Tudi pri ostrupljenju z mišnico se potrebuje. Magnezija se rabi skoraj samo v zdravilstvu. Po naravi je je mnogo raztrošene. Združena je s kremenčevo kislino (lojevica, serpentin), z žvepleno daje „grenko sol,“ ktera je razstopljena v morskih vodah in nekterih vrelih. Tudi solnokisla magnezija se nahaja v morjih, jim daje neugoden okus in jih neužitne dela. Z ogljenčevokislim apnom dela ogljenčevokisla magnezija celo gorovje, ktero je pod imenom dolomit znano. V semenih se nahaja kot fosforovokisla magnezija. Zmiraj je je več kakor apna. Slednje se najde v koreninicah, debelcih in listju.

Ker ima skoraj vse apnenčevo kamenje več ali manj magnezije soboj, se ta na vsaki njivi nahaja, kjer je apnenec. Magnezija se imenuje tudi grenka perst ali lojevica.

To bi bile tedaj po preiskavi v pepelu pervine, ktere se združujejo v zveze, soli imenovane. Vse soli, ktere obstojijo iz kalija ali natrona, se raztopijo v vodi, soli iz apna in lojevice (magnezije) v solni kislini, kremenokisla soli so v vodi in kislinah neraztopljive. Po tej priprosti poti bi se deloma že našlo, kterih soli je več v publici.

Zraven še več drugih sestavljajo take soli tisto poveršje, v kterem rastline cimijo in koreninijo. Namešane so z zgorljivimi ali organičnimi tvarinami. Kako neki pridejo v rastline? O življenju rastlin namenjen sem prilično več spregovoriti, za zdaj toraj naj sledeče zadostuje.

Nezgorljive ali neorganične tvarine, ki delajo rastlinam podlago, napravile so se v tisočih in tisočih letih in se še delajo iz razbitih rudnin. Bodisi kamen še tako terd, večno obstati le ne more. Toplota ga razširja, zima stiska, dokler ne razpoke. V te razpoke ali pa v ljuknice, kterih imajo rudnine brezštevilno, vsiljujeta se zrak in voda. Posebno prvi in v njem ogljenčeva kislina, ktera je težja in v celi naravi raztrošena, se zmiraj v nove zveze- soli- združuje; te voda raztaplja, in jih kot živež rastlinam po koreninah privaja. Skozi škorjo in listje se voda zopet izpuhti, in zapusti raztopljeno hrano na svojem mestu; puhtenje povzročuje toplota. Voda, ktera priteka v rudninske razpoke in ljuknice, po zimi zmerzne, in tako razterga rudnine. Od tod pride, da po minuli zimi toliko kamenja iz hribov naleti.

Mnogo majhnih rastlin potisne svoje korenine tudi v take ljuknice, in ker jemljejo vodo iz zraka, toplota pa njim streže, začnejo rasti in tako razdirati skalovje. Kremen se nar dalje upira. Pravi vničevatelj pa je kislec; kakor železo, baker i.t.d. v erjo spreminja — vničuje, tako tudi vsakoverstno kamenje razrušuje v prah, tako vse živali in rastline, in pomaga delati zemeljsko poveršje.

Zemljine, ktere v naših krajih obdelujemo, znane so te le: peščena, glinasta in ilovna, apnenčna, lapornata in spersteninska (černa) zemlja. Peščena zemlja je nastala skozi to, da je v toploti, zimi, vodi in zraku kremenovo kamenje razpadlo. Ker je v taki zemlji mnogo peska, in se rahlo skupaj derži, da se tudi brez mnovega truda obdelovati; pravimo njej lahka zemlja. Ta mnogo vode popije, ktero pa tim hitreje odda, čim debelji je pesek. Vsuih letih rastline v njej žejo terpijo. Hitro in lahko se močno zagreje, in toploto tudi derži — na pesku pri vodi se po leti celo opečemo. Rastline začnejo poprej zeleneti in tudi poprej dozoriyo. Gnoj v taki zemlji hitro razpade in večkrat ko dežuje, bolj pogosto in bolje se mora gnojiti, ker jo voda izpira. Erž, krompir in ajda na taki zemlji prav dobro shajajo. Če je podnebje mokrotno, in precej ilovke primešane, rastejo tudi korenje, detelja, len, grah in tobak. Premnogo oranje ni pridno, ker se taka zemlja tako razruši, da koreniniam krepkega držališča zmanjka, in se toraj rastline posušijo. V tem slučaju pusti njivo nekaj časa za pašnik, Pri oranji dela peščena zemlja le malo grud; v vročini ne razpoka, in se lahko obdeluje. Na oralo in motike se ne obeša. Že imenovane rastline na njej dobro izhajajo. Če v peščeno grudo dihnemo, ne smerdi po ilovki, in malo čohane z vodo ali z zobmi vgriznjene, spoznamo na škripanju. Med persti se taka zemlja zbadljivo tipa. Zboljšati se da: druge zemljine, ilovka, glina ali lapor naj se na njo navozijo, gnoji z govejim gnojem, in globoko orje, kjer je ilovka spodaj. Tudi je prav če se nekaj časa za pašnik rabi. — Glinasta zemlja ima nasprotno lastnosti. Glina se dela iz kamena živec (feldspath), kateri se posebno na Nemškem v obilosti nahaja. Tudi mi ga imamo v naših krajih. Od apnenca se razločuje v tem, da je mnogo terši; stergati se da le s pilo in vkresan tu pa tam kako iskro spusti. Barve je mnogoverstne. Kislina nanj vlita ne povzroči nobenega šumenja.

Zrak, zima in vročina, posebno pa voda, ktera ima v sebi veliko ogljenčeve kisline, ta terd kamen vendar razrušijo. Konec prih.

Leska.

Učni poskus za višje oddelke.

Moč narave začenja delovati na vsa bitja, ter budi spavajoče stvari iz zimskega spanja. V veliko zgubo bi si šteti morali, ko bi pozabili na priliko, ravno v tem času prečudno moč natore opazovati in nje skrivnostna dela občudovati!

Že kroži solnce višje ter nateguje dni, že se mehča in tali sneg v naše največe veselje, že se sliši tu pa tam glas kakega od prevelikega veselja pevajočega kosa in drugih oznanjevalcev spomladi; in že tudi nas sili neka čudna moč spomladna, se ozirati po okolici. Hajd toraj na delo opazovanja, da nas narava ne prehití, ker znali bi zamuditi marsiktero čudno spremembo!

Začetek, kakor zgoj povsod, bode danes kot pervikrat tudi precej težaven, ker zmerzla so še tla in sneg pokriva še planjave, da nam bode treba dobro

oblečenim potovati. Tudi predolg nam ne sme biti ta sprehod, ker redko je še življenje v teh še hladnih mesecih svečanu in sušcu. Kako velika pa je radost, če najdemo še tako skromno cvetlico brez vsakega pomena, cvet brez vsake vonjave! Brez usmiljenja ji umorimo še komaj začeto življenje, ko jo utergamo ter poneseemo domu.

Je li že padel letos kateri cvet pod vašimi neprizanesljivi persti? Ktere cvetice ste že tergali? Tudi jaz sem že hodil po kopnih holmcih, ter tudi vse te že našel, se jih veselil; a našel sem pa tudi še rastlino, na katero se vi gotovo niste ozirali, da-si je tudi ona zelo zanimiva v marsikterem obziru.

Glejte! tukaj sem prinesel nekaj cvetečih vejic s seboj, a vendar toliko, da bosta po dva in dva eno v opazovanje dobila; jaz pa si obdržim celi germ. — Vem, da poznate vsi to rastlino. To je leska. Ta germ si hočemo dobro ogledati.

Kaj ima leska v zemlji, kaj poganja iz zemlje? Po več debel. Kaj je tedaj leska? — Germ. Kaj imajo debelca? Mladice. S čim so stebelca in mladice preoblečene in kako barvo imajo? Opazujte, kaj je na mladica! Na mladica so popki ali berstje in konec mladice dolge resice ali mačice v šopku po 2—6 in še po več skupaj stoječih. Kaj vidite na mladica? Ko bi bili vi lesko v jeseni opazovali, našli bi bili to oboje že na mladica, ker te je nastavila ona že tačas za prihodnjo spomlad. Kaj je nastavila leska že v jeseni? Kakšen namen pa ima to berstje in mačice? Če mačice preiskujemo, zapazimo, da so ene že raztegnjene na dolgih nitkah, a druge še stisnjene in kratke. Pri raztegnjenih mačicah je luska od luske odstopila in pod vsako zapazimo polno rumenega lasovja — prašnikov. Ako udarimo s tako vejico ob papir ali černo sukno, osul se bode iz nje rumeno zeleni prah, ter sukno pobarval. To hočemo takoj storiti. Kaj vidite na moji sukni? Kaj te mačice v sebi shranjujejo? Glejte, te mačice so toraj prašniki, ali bolje — leskin cvet! Kaj so mačice? Pod vsako lusko mačice bi tudi videli 8 prašnikov, ko bi imeli r' vekševalno steklo. Koliko prašnikov ima leskin cvet?

Zakaj pa so prašniki in cvetni prah? Kdo se še ve spominjati, ko smo se lani od češnje, lipe i. d. učili? (Prašniki so cvetu zato, da delajo cvetlični prah, kateri oplodi zarodke v plodnici ali pestiči.) Koliko delov že ima vsak popolen cvet? (Vsak popolen cvet ima 4 dele: čašico, venec, prašnike in plodnico.) Kakšen pa je cvet pri leski? To preiskavanje bode težko pri leski, ker je cvet droben. A vidimo vendar lahko, da ima vsak cvet pod lusko le prašnike, kateri čez nekaj časa odpadejo, da ni ne ene mačice več videti. Kje se bode toraj sad „sladki lešniki“ nastavlil? Gotovo v plodnici, a te na mačicah ne najdemo, one imajo le prašnike z luskami, toraj nepopolen cvet. Morali bodemo plodnico kje drugje iskati. Se-li nam bode le to posrečilo? Gotovo, ker vemo, da ima leska sad in da se on le v plodnici nastavlja. Zakaj bi pa tudi natora toliko cvetličnega prahu brez vsake koristi trosila! Kteremu se bode posrečilo, to skrivnost najti? Težavna je preiskava, a le dobro ogledujte vse! Če bode kateri kaj našel, naj roko vzdigne! Vidim že več rok. Povej, kaj si zapazil? Na nekterih popkih (berstji) sem videl, da

moli iz njih več tenkih, rudečih nitic. No, in kaj misliš, da bode iz takega popka? — (Iz takega popka bode sad.) Res, tako je! Te rudeče nitke so vratovi plodnični (pestični), kateri v popku tičijo. Te nitke lovijo od mačič prah, kateri povzroči, da se nastavki v plodnicah oplodijo. Kaj je v popku, iz kterega rudeče nitke vise? Kaj se bode tam nastavilo? Kaj so nitke?

To je bila teška in največa uganka, katero smo srečno rešili. Kakor ste videli, je leskov cvet razdeljen tako, da razni cvetni deli ne stanujejo v enem cvetu, ampak so razdeljeni po vejah tako, da so prašniki za se v cvetu in plodnica zopet za se v kakem popku, pa oboje je vendar na eni rastlini, so doma na enem domu. Rastline, katerih cvetni deli so tako ločeni, imenujemo *e n o d o m n e* rastline. Kaka rastlina je leska? Kako je leskov cvet vstvarjen? — Takih rastlin se bomo čez leto še veliko učili, za danes si to le od leske dobro zapomnite. — Na veji zapazimo še tudi druge popke, kateri pa niso tako napeti kot prvi in brez nitke. Pozneje boste videli, kako bo iz teh prirastlo zeleno, lopatasto listje, katerih robovi so drobno nazobčani. Kako listje ima leska? To je popis naše leske, a preden vam o njeni koristi kaj povem, hočem se prepričati, kako ste si razloženo zapomnili. (Se ponovi).

Nobene stvari ni Bog brez koristi vstvaril, tako tudi leske ne, ktera se pri hiši tako pogosto potrebuje, da jo stariši dostikrat blizo hiše, blizo praga zasade. Radi lepe podobe in listja, kterega leskov germ daja, priljubil se je celo gospôdi, ktera ga zavoljo tega zelo čisla, ter ga na verte v kinč zasaja. Vertnarjeva umnost zna leskovo listje temno-rujavo in še drugače barvati. Kdo obrajta lesko? Zakaj? Kam jo sadi? Kaj zna vertnarjeva umnost? Iz leskovih mačič dobivajo čebele prvo hrano, katerih prah jim služi v vsakdanji *č e b e l n i k r u h*, ki je jako tečen, če tudi ne sladak, kterega pridno nosijo domu na svojih nožicah. Kaj daja leska čebelam? Iz lepega, gladkega steblovja oče obroče za razno posodo cepijo, ker leskov les je zelo vlačén. V kaj se leskov les vporabi? — Iz leskovih palic se tudi vitre delajo, ktere se pri pletenji jerbasov, cejnic, košev i. t. d. v vezanje potrebujejo. Kaj se dela iz leskovih palic in v kaj se vporablja? Tudi se pletejo iz njih rešeta in radoseje, rezljajo muhavniki, lesene žlice i. t. d. v čemur so Ribničanje zelo izurjeni, kateri nam tako blago vsako leto na dom prinesejo na prodaj. Kaj se še dela iz leskovega lesa? Otroci pa tudi kaj radi krog leskovega germa hodijo, kedar je treba nabirati leskovk za butaro, da ga poneso z velikim ponosom v cerkev blagoslovit na cvetno nedeljo in pa tedaj, kedar se jim zarujovelj lesniki iz-za rumenih ježic pokazujejo. — Kaj nam še leska daja? Kedaj so lesniki zreli? Je prav, če se nezreli lesniki berô? Zakaj ne? Zakaj so nam lesniki? (Da jemo njih jederca suhe ali v potici.) Tudi nektare živali rade lesnike iščejo in jedo, ktere? Iz jederc se pa tudi dela olje, tako zvano *l e s k o v o o l j e*, ktero se različno vporablja. Kaj se dela še iz lesnikovih jederc?

Pa ne le samo jederca so polne zdravega olja, ampak tudi les je ves poln zdravilne moči, ktero stariši rabijo, če so otroci bolani — na termasti glavi, kajti resničen je pregovor: „Šiba novo mašo poje.“ Kaj pomeni to?

Kdo mi zna našteti vse koristi, ktere nam leska daja?

Na tablo sem vprašanja napisal, po katerih bi zdaj lahko lesko popisali, a ker letos prvičkrat rastline popisujemo in da se boste v prihodnje pri enakih popisih lahko po tem ravnali, vam hočem ta popis narekovati, da se ga tudi na pamet naučite.)*

Leska.

Leska je rastlina, katero germovju prištevamo. Ona ima v zemlji korenine, iz katerih več lesnatih stebel ali debel poganja. Steblonje kakor tudi mladice so pokrite s tanko, rumeno-sivkasto skorjo. Na mladica se nahaja berstje in mačice v šopkih od 2—6 in še po več skupaj stoječih. V leskovih mačicah je cvet, a nepopolen, ker v njem so le prašniki. Nektero berstje po vejah pa kaže po več rudečih nitok, v katerih se plodnice nahajajo. Ker je leskov cvet tako ločen, imenujemo jo *enodomno rastlino*. Iz drugih popkov pa bo leska pognala zeleno, lopatasto listje z drobno nazobčanimi robovi. Leska je koristen germ. Radi nja lepe vzrasti in listja ga imamo v kinč po vertih in čebelice dobivajo svojo prvo hrano „čebelni kruh“ v mačicah. Iz gladkega in vlačnega deblova se cepijo obroči za razno posodo in delajo vitre v pletenje košev, jerbasov, cejnic i. t. d. Rešetarji pletejo iz njih rešeta, radoseje, rezljajo muhavnike, žlice i. d. Leskovka daje tudi šibe za butaro na cvetno nedeljo, sladke lešnike starim in mladim; ona je pa tudi dobro zdravilo za termoglave in hudobne otroke.

T. Grah.

Učne slike iz zgodovine.

Spisuje Tone Brezovnik.

XIII. Celjski grofi.

V zgornji savinjski dolini, blizu terga Braslovče, se vidijo še sedaj razvaline starega grada *sonškega*. Tu so prebivali vitezi *sonški*. Sreča jim je bila nad vse mila. Pridobili so si sčasoma po savinjski dolini vedno več in več imetja (posestev) in l. 1331 tudi celjski grad in Celje.**) Ker so vedno zvesto za cesarja in štajarskega vojvodo stali, povzdignil jih (Friderika) je nemški cesar (Ljudevit IV.) v grofovski stan (1341.) Po glavnem kraju njihovega posestva imenovali so se zanjeprej „*celjski grofi*“. Imeli so pa tedaj že toliko posestev, da je njih grofija merila 10 milj v dolgosti in 3—4 milje v širokosti.

Nenavadno hitro se je širila in povzdigovala slava in moč Celjanov. Bili so krepki, prezobzirni, delavni, podzvetni in varčni knezi in so si s tem svoje bogastvo in posestva neizmerno pomnožili. Ne le da je večji del savinjske doline bil njih last, nego imeli so še velika posestva po drugih delih Štajarske, po Koroškem, Kranjskem, Hrovaškem in Avstrijskem, skupaj čez 120 mest,

*) Učenje nekterih popisov na pamet se mi včasih boljše in bolj potrebno zdi, kakor izjemno ono beril.

Pisat.

***) Po grofih Heunburških.

tergov in gradov.*) Zato jih je cesar Žiga I. 1436 povzdignil med kneze nemške države in jim podelil vse knežje pravice, n. pr. višje in nižje sodstvo, pravico mitnice staviti, denar kovati i. t. d. Skratka, postali so od deželnega vladarja neodvisni knezi, ko so do sedaj vendar štajarskim vojvodom podložni bili.

Zgodilo se je pa to ob času, ko je bil štajarski vojvoda**) v Palestini, toraj brez njegovega vedenja in dovoljenja. Razumevno je, da se je deželni vladar po svoji vernitvi odločno protivil Celjanom kneževsko čast poterditi ter jih kot kneze pripoznati. Ravno tako terdovratno pa se je tudi Celjan (Friderik II.) branil vojvodu še nadalje podložen biti. Kljubovala sta si tako dolgo, da se je slednjič med njima kervavi boj vnel. Poveljnik Celjanov je bil nek češki plemenitaš, hrabri Ivan Vitovec. Vitovec se je prav srečno vojeval. Med mnogimi drugimi gradi vzel in razrušil je tudi vojniški in šoštanjski grad (1439.) Nazadnje so sklenili mir (16. avg. 1443). Deželni vojvoda pusti Celjanom kneževsko čast ter sklene ž njimi dedno pogodbo.***)

Vsled takih velikih uspehov in preobilega bogastva postali bi bili Celjani lahko deželnemu vladarju nevarni, ko bi ne bila nakrat njih zvezda utonila! Verhuncer slave je dosegel grof Ulrik II. On je bil najmenitnejši in najmogočnejši grof nemškega cesarstva. Imel je mnogo lastnih dežel, bogastva pa toliko, kakor ga ni imel niti sam cesar; bil je ban na Hrovaškem, Slavonskem in Dalmatinskem, zet serbskega vladarja, stric češkega, ogerskega hrovaškega in avstrijskega vojvoda (Ladislava Posthuma), za kojega je Avstrijo vladal; bil je celó svak turškega sultana in v sorodu s carigradskimi cesarji.

Ali vsa tolika moč in čast niste mogle njegovega nenasitljivega serca vpokojiti. Želel je še tudi na Ogerskem namesto mladega kralja (Ladislava) vladati tako, kakor v Avstriji. Sreča mu je bila zadnjikrat ugodna., Spolnila

*) Imeli so na Štajarskem: Celje, Ojstrovec, Pogred, Hekenberg, Sonek, Braslovče, Pako, Mozirje, Verbovec, Rudnik, Gornjigrad, Forhtenek, Katzenstein, Šoštanj, Šalek, Gorico, Soteski grad, Doberno, Rabenberg, Lemberg, Vitanje, Konjice Vozenico, Muto, Iverco, Hohenburg, Waldstein, Pfanberg, Cmurek, Trucenau, Freistein, Rogatec, Kraljevigrad, Podsredo, Planino, Žusem, Rifnik, Prežin; na Kranjskem: Svibenj, Kerško, Radoljico, Lož, Ribnico, Kočevje, Fridrichstein, Poljane, Weissenfels, Kostelj, Ig, Smladnik, Kropo, Polhovgradec, Waldenburg, Goričane, Ortenek, Zobelberg, Vinico, Valenberg, Grafenwert, Merno, Krajinski gradič, Naklo, Goldenstein, Neuburg, Pemont; na Koroškem: Ortenburg, Sternberg, Špital, Paternion, gornji in spodnji Trajberg, Somerek, Kelerberg, Staienberg, Pregrad, gornji in spodnji Kamen, Weisseneg, Hartneidstein, Mautenberg, Breznik, Falkenstein, Greifenburg, Treben; na Hrovaškem: Zagreb, Samobor, Steničnik, Medvedgrad, Jurjevo, Koprivenco, Varaždin, Čakovec, Strigovo, Krapino, Carvar, Trakenstein, Bistrice, Neodelec, Tirlnein, oboje Kamenic, Vrano, Kostanjico, Weker i. t. d. V zastavo so dobili: Slov. Bistrice, Laško, Žavec, Vojnik, Strahovo, Monsberg na Koroškem, Radeče (Grečan), Stettenberg, Metliko, Kostanjevico, Novomesto, Šibcnec, Višnjogoro, Frankenburg, Attersee in Mithau. (Orožen, Celjska kronika.)

**) Friderik V. (na Štajarskem IV., kot nemški cesar III. ali IV.)

***) Cesar je sporočil Celjskim, ako bi Habsburžani prej izumerli, kakor Celjski, pazinjsko grofijo, avstrijsko Istrijo, metliško grofijo, Mehovo, Novomesto, Kostanjevice, Laško, Vojnik, Žavec, Postojno in Vipavo; Celjani so pa Habsburžanom sporočili celjsko, ortenbursko in sternbersko grofijo, ako bi njih rod poprej pomer kakor Habsburški.

se je njegova želja, Ogri so ga izvolili za svojega kraljevega namestnika. Ali ravno ta toliko poželjena čast je bila uzrok njegovega propada.

Ker so Ulriku vsi otroci že v mladih letih pomerli, izmerla je z njim rodovina celjskih grofov, ki je daleč po svetu slovela zavoljo svoje moči in svojega bogastva.

Truplo umorjenega grofa so iz Belgrada pripeljali v Celje, kjer so ga z velikim žalovanjem in jokom sprejeli. Na dan pokopa so ga s černo ogernjenimi konji iz kapele spodnjega grada v minoritsko cerkev peljali. Dolga versta ljudi ga je z banderi in gerbi grofij in grofovskih gradov v cerkev spremila. V cerkvi, ki je bila vsa razsvitljena, je bil pred glavnim altarjem pripravljen mertvaški oder, ves z dragim suknom pregernjen in z velikimi svečami osvetljen. Pred odrom je bil napravljen altar, tudi ves z dragim suknom pregernjen. Na ta oder so položili merliča, kojega se obstopili černo oblečeni vbožci, deržeči goreče sveče v rokah.

Ko so menihi zapeli vigilije, je ljudstvo glasno po cerkvi plakati začelo. Po vigilijah je bila mertvaška maša pri altarju, ki je pred odrom stal. Po darovanju sta pred oder stopila dva žlahna moža, ki sta donesla eden pet zastav, namreč: celjsko, ortenburško, soneško, sternberško in zagorsko, drugi pa mertvaško bandero, postavivša vse okoli odra. Za njima je prihajalo na černo ogernjenih konjih dvanajst černo oblečenih mladeničev. Ti so prinesli in na oder položili rajnega grofa oklep, napersje, meč, čelado in gerb. Za njimi se je še vzdignil ves oklepljen mož. Ta je v roke vzel ščit, čelado in gerb rajnega grofa, se pred odrom na tla vergel, ter glasno in tužno trikrat zaklical:

„Grofi celjski in nikdar več!“

Na to je raztergal zastave in razlomil gerb rajnega grofa. Ko ljudstvo to sliši in vidi, po cerkvi tak jok in krik zažene, da ga ni moč popisati.

Po končanem mertvaškem opravilu so truplo rajnega grofa Ulrika v cerkveno rakev položili, pevaje mu večni mir in pokoj.

(L. 1811 so glave rajnih celjskih grofov iz rakve vzeli in jih zadi v mizo glavnega altarja minoritske cerkve shranili, kjer so še sedaj.)

Grofiya celjska pa se je že prihodnje leto (1457) utelesila vojvodini Štajarski.

Celjski grad.

Obnožje mu skalnato pere Savinja
Zelena obdaja naravna ga rast,
Obširno zidovje nas časov spominja,
Ko grad je bil silnih mogočnikov last.

Obdajala nekdam ga svitla krasota,
Ko stolp je visok proti nebu štrlé,
Zidovje pa zdaj je le pusta samota,
Ker časa ga zob je nevsmiljen razdél.

Mogočni so vitezi zrlí v dolino,
Na svoje podložnike, svoje poljé,
V kozarcih bleščelo najgorše je vino,
Po vrtilih hodile so zale žené.

Zdaj zid je osivel, — beršljan le zeleni
Razdrto grajščino objema lepó,
Viharji le včasih ob sivi še steni
Zaganjajo v grobno tihoto pustó.

Že davno pokriva junake gomila
Na skali presinji spomin še stoji;
Da vladala tukaj mogočna je sila
To zdaj le še v knjigah — v spominu živi.

Če luna o mraku obsije skalovje,
Da vidi na višku obris se temán,
Povrača spomin se na krasno gradovje
Na vitežki rod silovit in močan.

In misel, da vse je na svetu minljivo
Človeškega srca se brž polasti :
Da to, kar je danes še krepko in živo
Razrušeno kmalu in mrtvo leži.

Ivan Gabršek.

O šolski disciplini.

(Dalje in konec.)

Da se vzderži mir in red v šoli med učenjem, pa je na učitelju samem narveč ležeče; kdor je vedno pazen, kdor ume celo šolo ob enem podučevati, kdor se za vsako uro vestno pripravi, kdor ve pregreške zabraniti, ima tudi mir in red v šoli, ker pregreške zabraniti je lažje, ko jih popraviti. Če pa vidi, da učenci postajajo nemirni in nepazljivi, naj vzrok temu išče v sebi samem in skoraj gotovo ga bo tudi našel.

Učenci se morejo enako lepo vesti, kedar učitelja ni pri njih, tudi zunaj šole. Morebiti si kdo misli: „To mene nič ne briga, kako se moji učenci zunaj šole ali doma obnašajo, za takrat, kedar me ni zraven, jaz nisem odgovoren“. To pa ni istina. Pravi odgojitelj vpljiva na gojenca tudi tedaj, kedar ga ni pri njem. To ljudje dobro vedo. Gotovo si bo vsak, ko vidi mladino gredočo v šolo, da se slabo obnaša, nehote mislil: „Te otroke v šoli slabo učijo, ker se tako nerodno obnašajo.“ In na koga pade krivda? Na učitelja samega in ne vselej po krivici. Drugače pa sodi o šoli vsakdo, videč mladino zunaj šole lepo in spodobno se vesti. Gotovo ne bi po krivici sklepal, ako si misli, da ti otroci hodijo v dobro šolo, da imajo dobrega učitelja, ker se tako lepo in spodobno vedo. Tudi to je večji del resnica in največja čast in pohvala za učitelja samega, kakor za celo šolo. Če zna učitelj upljivati na učence tudi zunaj šole, če ga spoštujejo in ljubijo, spolnjujejo radi njegove zapovedi, če ga ni zraven, lepo, kakor jih uči, se povsod vedejo, tudi na poti v šolo ali iz šole, doma in povsod. Za njega delajo in se učijo radi, če ne stoji zraven njih, tudi doma, njegovi nauki in sveti jih spremljajo še pozneje v življenji, ko so že šoli odrasli. To pa je tem lažje, kjer šola in dom v sporazumljenju delujeta za blagor otrok. Se ve da morajo pri otrocih, kateri imajo doma slabo odgojo, kateri doma malokedaj kaj dobrega in lepega slišijo, dobri poduki učiteljevi vsahniti in se posušiti. Taki starši, kateri doma svoje otroke slabo izrejšajo, so navadno tudi nar večji protivniki šole, ter o nji slabo sodijo in govorijo.

Kdor tedaj dobro podučuje, tudi dobro disciplinira. S slabim učenjem se učenci dolgočasijo, postajajo nemirni in nepazljivi, zato je poglobitna skerb

učiteljeva, da se za vsako uro dobro pripravi. Kdor vseh svojih moči ne daruje podučevanju, kdor vedno in vedno kaznuje, da bi si olajšal svoje žalostno stanje, kterega pa po takem ravnanju težko olajšati zamore, od tega se brez premisleka lahko sklepa, da slabo podučuje. Drugod išče vzrokov, samo tam ne, kjer bi jih lahko našel, namreč v sebi samem.

Mladino dobro izrežati in podučevati pa je težavno. Zato se morajo tisti, ki hočejo postati učitelji, v tem podučevati v učiteljskih pripravniških. Pridobiti pa si morajo tudi potrebnih vednosti, ker, kar kdo nima, tega tudi dasti ne more. Pa vendar vednosti same na sebi ne naredijo še dobrega učitelja, ampak zmožnost, to, kar sam dobro ume, učencem tako podajati, da ga razumejo. Nahajajo se po višjih šolah marljivi in skozi izobraženi učitelji, kterim pa vendar podučevanje ne gre dobro izpod rok, kteri imajo vedno tožiti o neubogljivosti in nerednosti mladine, ne znajo si pridobiti pri njej potrebne veljave, in reči, ktere sami prav dobro umeje, jim ne znajo tako podajati, da bi jih oni umeli. Morebiti še sami za vzroke njih neprijetnega stanja ne vedo, kteri pa ne morejo drugi biti, ko manjka jim potrebnega, metodičnega in pedagogičnega izobraženja.

Da, še celo v tej zadevi izobraženi in marljivi učitelji imajo dostikrat z mladino težave. Tudi tukaj morajo vzroki nekje biti. Učitelj jim ni priljubljen, ne marajo zanj. Taki so večji del tisti, ki nimajo zadosti trdnega, stanovitnega značaja. Kdor danes hvali, kar jutri graja, je danes preoster, jutri čez mero predober, kdor enega hvali, za kar drugega kaznuje, nekterim daje prednost brez pravega vzroka in zasluženja, kdor drugače uči, kakor sam ravna, kdor pri vsem svojem delovanju ni pošten in stanoviten, za takega ne marajo in mu nepravilnot očitajo. Ni še zadosti, da se v šoli v pričo učencev dostojno vede, ampak tudi v javnem življenju mora biti na glasu poštenjaka. Povsod se mora držati reda, natančnosti in pravičnosti, take lastnosti zna tudi mladina ceniti, rada ga uboga in njegove ukaze spolnjuje.

Resnica je, da je v dobro disciplinirani šoli lahko mir in red vzdrževati in da, kolikor boljši je učitelj, tem rajši ga učenci ubogajo, tem manj je treba kaznovati. Vendar tudi v narboljše disciplinirani šoli se nahaja pri nekterih učencih neubogljivost, svojeglavnost, da celo surovost in še druge slabe lastnosti, ktere pretijo dostikrat celo šolo okužiti. Nahajajo se v narboljši šoli učenci, kteri se z vsemi dovoljenimi kaznimi ne dajo ozdraviti, učitelj si pa, če take pregreške zaslužno kaznuje, lahko še sam perste opeče. Dobro bi bilo, ko bi se postavno določila kaka kazen, s ktero bi se tudi taka zgubljena mladina dala ozdraviti, ker marsikteri otrok bi se še dal rešiti, ko se drugače pogubi.

Sploh pa se zamore reči, da dobra disciplina izvira iz dobrega podučevanja in da dobremu podučevanju nasleduje že samo ob sebi tudi dobra disciplina in nasprotno. Ljubezen do poklica in učencev, vestno spolnjevanje svojih dolžnosti in pravičnost pa so poglavitne lastnosti učiteljeve, da doseže eno in drugo.

Klemenčič.

Slovniška obravnava v ljudski šoli.

Spisuje V. J a r c.

(Dalje.)

Č a s.

Sedanji čas ali sedanjik.

Kaj delaš K. ? — pišem. Kaj je Karl povedal ? — da piše. Ali je K. povedal, da je večeraj pisal ? — ne. Ali je K. rekel, da bo to delo še le jutri opravljaj, da bo jutri pisal ? — ne. K. je rekel, da sedaj piše ; on je rekel, da ravno sedaj piše, ko je vprašan ; toraj v tem času, ki je sedaj. Po kateri besedi se pa pozna, kdaj to dela ? — po besedi piše. Ktera beseda naznanja čas ? — glagol.

Glagoli tudi zaznamujejo čas, kdaj se kaj godi ; nekateri jim zato tudi reko časovniki.

Kdaj stoji glagol v sedanjem času ?

Glagol stoji v sedanjem času, kadar zaznamuje kako djanje, ki se ravno zdaj godi.

135. Zapišite 15 stavkov v sedanjem času v raznih številih !

Prihodnji čas ali prihodnjik.

Oče vprašajo soseda : Kaj bote pa pri vas jutri delali ? „Sejali bomo,“ pravi sosed. Ali je sosed rekel, da so že sejali ? — ne. Ali je mar sosed rekel, da zdaj sejejo ? tudi ne. Sosed je rekel, sejali bomo t. j. delali bomo to delo v onem času, ki bo še le prišel, ki je toraj prihodnji čas.

Prihodnji čas stoji takrat, kadar glagol zaznamuje kako djanje, ki se bo še le godilo.

V prihodnjem času se glagol tako-le sprega :

v tvorni (djavni) dobi (obliki)

ednina :

dvojina :

1. jaz bom delal,	{	midva bova delala,
a, o.		medve bove delali,
2. ti boš delal,	{	vidva bosta (bota) delala,
a, o.		vedve boste (bote) delali,
3. on bo delal,	{	onadva bosta (bota) delala,
ona bo delala,		onedve boste (bota) delali,
ono bo delalo,		

množina :

1.	{	mi bomo delali,
		me bomo delale,
2.	{	vi boste (bote) delali,
		ve boste (bote) delale,
3.	{	oni bodo delali,
		one bodo delale !

Sprega se pa lahko tudi brez osebnih zaimkov.

136. Spregajte glagol pisati v prihodnjem času in potem v sedanjiku brez osebnih zaimkov.

137. Spregajte glagole v 68. nalogi in sicer perve štiri v prihodnjiku in zadnje tri v sedanjiku in prihodnjiku. Sedanjiku pridenite tudi velevnik.

138. Izdelajte 78. nalogo v prihodnjem času!

139. Izdelajte 81. nalogo v prihodnjem času!

140. Izdelajte 84. nalogo vprašavno v prihodnjem času. N. p. Ali bomo spomladi onažili drevje? ali ga bomo obrezovali? itd.

141. Zapišite 85. nalogo nikavno!

142. Sledeče stavke stavite v prihodnji čas!

Kos žvižga. Konja vlečeta. Kravi se pasete. Učenci pojo. Ali lastovke čverčé? Sestra se ne laže. Pšenica še ne cvete. Ali možje sklepajo? Gospodinje ugibajo. Ali je jagnje zdravo? Sova ne poje. Sove ukajo. Bolnik zdi-huje. Ali popotnika počivata? Otroci jočejo. Dekli kidate. Medve pa nastel-lyave. Hlapec klesti. Ali mlatiči ne mlatijo? Ona dva skladata. Ti pa stojš? Cerkovnik zvoní. Katra postelja. Barba pometa. Družina grabi.

143. Sledeče stavke stavite tudi v prihodnji čas!

Jaz sem učenec. Drevo je veliko. Lipi ste zeleni. Njivi ste gnojai. Ali ste vi zdravi? Mi smo zadovoljni. Žene niso hvaležne. Kruh je terd. Ali je Tone mizar? Ali sta brata vojaka? Matere so žalostne. Otroka sta bolana. Ali ste sestri pametni? Hiši ste dodelani. Peresa so nova. Ali je juha vroča? Krop je osoljen. Ali je olje drago? Pravili ste kratki. Motovili ste polamani. Ali so noči temne?

144. Še naslednje stavke stavite v prihodnji čas!

Vás se hoče ustavíti. Pomočniki želé nastavniki bití. Jaz hočem pošten ostati. Delavci morajo počiti. Vsakdo želi srečen bití. Martin ti nočeš pameten bití. Ali si onadva še nočete prijatelja bití? Vsak hoče prvi bití. Ali se Milan noče peljati? Konj hoče uiti. Psa nočeta lajati.

Pretekli čas.

Kako je to, Aleš, da si prepozen? — povpraša učitelj učenca. Aleš pa pravi: Sem pasel. Na to pa ustopi še Aleševa sestra — se ve da ona je tudi zamudila. Kaj pa sestra, ali je ona tudi pasla — vprašajo učitelj: „Ona je tudi pasla“ pravi brat. „Oba sva pasla in zato sva oba šolo zamudila, ker nisva slišala ure bití“, pristavi sestra.

Kako je Aleš odgovoril? — sem pasel. Ali je A. rekel, da zdaj pase? — ne. Ali je A. rekel, da bode jutri pasel? — ne. Kako je sestra rekla? — sva pasla in sva zamudila. Ali je rekla sestra, da zdaj paseta in mudita? — ne. Tisti čas, ko sta pasla, je že minul, ali pretekel.

Kadar glagol naznanja kako djanje, ki je že minulo v času, ki je že pretekel, pravimo, da stoji v preteklem času. Dalje pride.

Dopisi.

Iz celjske okolice. Zborovanja dne 7. t. m. vdeležilo se je 28 ulov. Škoda da ni bilo vreme ugodnejše in vdeležba večja, kajti obhajali smo svečanost, kakoršne berž ko ne zopet kmalo ne bomo. Marljivi naš sodrug in znani prijatelj živalstva g. L. Weiss bil je namreč sè društveno svetinjo odlikovan. To svetinjo mu je kot predstojniku celjske podružnice poslalo v hvaležnost za njegov blagi trud društvo zoper terpinčenje živali. Izročil mu jo je celjski župan g. dr. Neckermann v telovadski sobani, kjer se je bila šolska mladež mestnih šol in precejšnje število učiteljev zbralo. G. odlikovanec zahvalil se je ganjen županu ter obljubil, da hoče po svoji moči tudi za naprej delovati v brambo živalstva.

V zborovanji, ktero je tej slovesnosti sledilo, govoril je gospod Weiss o „čebeli kot domači živali.“ Rekel je med drugim, da je zgodovina čebeloreje jako stara, čemur se pa ni čuditi, če pomislimo, kako koristna je čebela človeku. Čebelorejec tudi ve, kako se mora z drugimi živalni pečati, ker najde kot priden opazovalec pri čebelah zglede za vse slučaje. On prav živo priporoča razširjevanje čebeloreje.

Poročevalca o „številjenju z navadnimi drobci“ ni bilo navzočega. Zategadelj prevzame nalogo o tej razpravi g. Bobisut. V svojem temeljitem govoru je razložil, da so „navadni drobci“, koji se ne vjemajo naravnost z „desetnimi drobci“ z ozirom na praktično življenje po večem nepotrebni, in da bi bilo primerno, če bi se „navadni drobci“, koji se v navadnem življenju le redko edaj porabiti dadò, na ljudskih šolah izpuščali, t. j. da bi se ne vpletali v štiri naša računska pravila (species), ker nam itak pomanjkuje časa za potrebnejše oddelke številjenja.

Obema poročevalcema so navzočni hvaležno priterdili. Izmed stavljenih in sprejetih predlogov je nar vaznejši ta, da bode o priliki poroke svitlega cesarjeviča Rudolfa cel društveni odbor v imenu celega društva izročil naj udanejšje voščilo visokemu ženinu, in sicer nekaj dni pred poroko. —6—

Logaški okraj. Učitelji našega okraja bomo neki letos prvi na Kranjskem uradno zborovali. V četrtek 31. p. m. imel je že namreč stalni odbor sejo, v kateri so se naslednja vprašanja za obravnavo pri konferenci določila:

1. Na kak način bi se že v ljudski šoli zoper obožanje ljudstva delati zamoglo?

2. Je-li poнавljajna šola koristna naprava ali ne?

3. Kedaj in kje je tako zvana koncentracija pri poduku na svojem mestu?

O prvem vprašanji bođeta poročala g. Mandelec in gdč. Sterlé, o drugem gg. Kermavnar in Repič in o tretjem g. Pleško in gdč. Galle.

Zborovali bomo pa letos 8. junija zopet jedenkrat v Planini, kjer je prav za prav središče našega okraja.

Glede na to, da mi kranjski učitelji nimamo niti jednega lista, kateri bi naše interese pošteno zastopal, smo se pred par dnevi vsi učitelji in uči-

teljice našega okraja v slovensko učiteljsko društvo vpisali s pristavkom, če bode v prihodnje izdaval list, kateri bi učiteljstvo in šolstvo zastopal. Kaj bomo dosegli, učila nas bode prihodnjost.*) —p.

Slovstvo.

„Zgodovina slovenskega slovstva“ se glasi nova, nam tako potrebna knjiga, katero izdaja gospod Julij pl. Kleinmayr, profesor na pripravnici v Kopru, v tiskarni družbe sv. Mohorja v Celoveu. Obsegala bode blizu 14—15 pol. Z veseljem jo pozdravljamo in vsem prijateljem domačega slovstva priporočujemo.

Zur Frage über die Gleichberechtigung der Slovenen von L. Pomladinovič. Untersteiermark 1881. Buchdruckerei der „Politik“ in Prag. To je naslov knjižici, ki je ravnokar prišla na svitlo. Ker je njena vsebina jako zanimiva osobito, kar se tiče starega in novega šolstva, jo učiteljem in vsem domoljubom gorko priporočamo.

† Šolski ravnatelj gosp. Jož. Zangger

v pokoju je 25. marca t. l. v Celji v 75. svoje starosti vmerl. Bil je ranjki že pred 40 leti tukaj učitelj na tedanji normalki ter pozneje postal učitelj na c. kr. spodnji realki celjski. Vse ga je visoko spoštovalo, posebno pa njegovi nekdanji učenci. Zato je pa tudi bil sprevod pri pogrebu jako sijajen, da-si je bilo vreme zelo neugodno. Ranjkega je tudi cesar odlikoval sè zlatim križcem.

Novice in druge stvari.

(Sposobnostne učiteljske skušnje v Ljubljani) se začnejo 25. aprila. Zadnji čas za oglašanje k skušnji je do 17. aprila pri ravnateljstvu c. kr. izpraševalne komisije.

(Kranjska hranilnica) je letos v občno koristne in dobrodejne namene darovala 11.220 gl. Med drugim je darovala: Za božičnico ljubljanskemu zavodu za otroke 200 gl.; za podporo potrebnim učencem na gimnazije v Ljubljani 200 gl., v Kočevji 100 gl., v Novem mestu 100 gl., na realki v Ljubljani 200 gld., na učiteljski 100 gld., v 1. mestni ljud. šoli 150 gld. v 2. mestni ljud. šoli 250 gld.; društvu „Narodna šola“ 150 gld., „Schulpfennig“ 150 gld.; za šolske stvari ubogim deklicam v ljubljanski uršulinski šoli 200 gld., v uršulinski šoli v Škofji Loki 100 gld., v evangeljski šoli 200 gl.; podpora učencem na nár. šoli v Novem mestu 100 gld., na ljubljanski podkovski šoli 100 gld., učenkam ljubljanske dekliske šole 100 gld., učencem šoli na Mahu 50 gld., učiteljskim kandidatinjam in učenkam na

*) Bi „Popotnik“ ne zadostoval?

vadnici 100 gld., dekliski šoli v Kočevji 50 gld., učencem višjih razredov meščanske šole v Kerškem 100 gld., učencem obertnijske šole pri 1. mestni šoli v Ljubljani 50 gld., učencem obertnijske šole pri 2. mestni šoli 50 gld.; za vzdrževanje ljubljanskega otroškega zavoda 200 gld., za vzdrževanje ljubljanske Elizabetne bolnice za otroke 220 gld.; za kosilo ubogim vseučelišnikom iz Kranjskega v Gradci 100 gld., za podporo ljubljanskemu asilu za dečke 200 gld.; za podporo sirotišnice za dečke 200 gld.; sirotiški hiši za deklice 150 gld.

(Slov. Matica in narodno učiteljstvo.) Kakor iz letošnjega „imenika Matičnih udov“ razvidimo, je izmed 782 udov ljubljanske škofije vpisanih 51 nar. učiteljev (1 ustanovnik), 8 okraj učit. knjižnic in 4 nar. šole; izmed 330 udov lavantinske škofije, 40 učiteljev (2 ustan.), 6 okr. učit. knjižnic (3 ustan.) in 4 šole; izmed 64 udov kerške škofije samo 2 učitelja; izmed 125 udov goriške nadškofije 15 učiteljev in 2 okr. uč. knjižnice (1 ustan.), izmed 136 udov teržaško-koperske škofije 5 učiteljev in 2 okr. uč. knjižnici, 1 učitelj vpisal se je tudi v Zagrebu. Slov. Matici je toraj lani izmed 1584 udov pristopilo 114 učiteljev, 18 okr. učit. knjižnic in 8 nar. šol; število, koje bi se še zdatno pomnožiti dalo.

Razven tega daruje Slov. Matica nekatere svoje knjige učiteljišču ljubljanskemu (moškemu in ženskemu), zagrebškemu (mož. in žen.), zadarskemu, petrinskemu, pakraškemu, djakovarskemu, samoborskemu, kragujevaškemu in koperškemu za onega pripravnika poslednjega leta, ki je z najboljšim vspehom doveršil svoje nauke. Nerazumljivo nam je, zakaj se knjige darujejo tolikim hervatskim učiteljiščem, naša domača v Mariboru, Celovcu, Gorici in v Gradci (žensko) pa niso našla milosti pri sl. odboru Matičnem!

(Devet in devetdeset ur živ pokopan) bil je v Battwillu, kakor se iz Švice poroča, neki delavec, ki je nad 127 čeljev globok štepih snažil. Vozil se je po vervi do dna: šestkrat pripeljal se je srečno gori in doli, sedmokrat pa se zruši v visokosti nad 100 čevljev zid nad njim, ter ga podsuje. Da bi še živega vidil, pač nikdo ni mislil, vendar pa so kopali tri dni pridno, našli in izvlekli nesrečneža še živega in brez vsake rane. To se je zgodilo peti dan strašnega zavora; pravijo tudi, da je zdaj že popolnoma okreval.

(Vabilo.) Čebelarско društvo v Celji je imelo 20. marca svoj občni zbor, v kojem so se bili izvolili novi odborniki. Ker namerava društvo v tekočem letu svoje delovanje raztezati po vsem okraji, prirediti dva popotna shoda s predavanjem v čebeloreji in jeseni razstavo predmetov spadajočih k čebelarstvu, vsojam si, vabiti čestito občinstvo k pristopu ter dostavljam, da dobiva vsak ud čebelarški list, ki izhaja v Beču enkrat na mesec. Letni donesek iznaša 1 for.

J. Gabršek, tajnik.

Popravek. Na str. 92 v 26. versti od zgoraj naj se čita; „žetarsko jezero je malo jezerce pri Žetaravasi“ i. t. d. nameto: žetarsko jezero = Millstädtersee.